

presentà als irlandesos el seu ultimatum; els refusava la facultat de comunicar-ho a llur govern, i els donava deu hores per signar. Si no, la guerra! "Jo escollí el firmar, digué tristement, perquè era la menor de les violències entre les que m'oferien per escollir." El diputat Kevin O'Higgins havia precisat i tot les pròpies paraules del primer ministre presentant el seu ultimatum:

L'home que va contra la pau pot des d'ara i per sempre prendre la seva responsabilitat d'una guerra immediata i terrible.

L'altre delegat, Gavan Duffy, afegí que la promesa de sostenir el tractat li havia estat "imposat": només havia renunciat a la república per a salvar Irlanda i per a evitar "que es deixés anar damunt seu noves trepes de selvatges".

Concessions i renúncies

Aquesta actitud de renúncia sembla, a primera vista, una falta; diríeu que gent més maliciosa hauria evitat de confessar-la en públic. Això, tot amb tot, té els seus aventatges, entre els quals, el de congraciarse la propaganda anglesa, de restablir els fets, de donar el seu veritable color al tractat. Per a nosaltres, espectadors, tot l'interès és en això. El "tractat" no és una avenença per consentiment mutu, sinó una barrijo-barreja, molt anglesa, de concessions fetes i de renúncies imposades, un compromís entre la reducció i la força, essent la força la darre-ra paraula...

Solució temporal

En aquestes, quan a Londres parlen d'una solució "perpètua" o àdhuc "durable" de la dificultat irlandesa, és que s'hi posa voluntat d'illusió o ingenuïtat. Cal creure potser en la ingenuïtat de les masses i en la voluntat d'illusió del govern. No oblidem que feia algunes setmanes que el Gabinet de Lloyd George era rudament sacsejat. La coalició governant estava minada per les dissensions internes, compartides fins als ministeris, sobretot en ço que es refereix a la reforma dels Lords; el vescomte Grey intentava crear una coalició adversa; el crit de

guerra contra el Labour Party no havia estat ben rebut; el fracàs a Cannes havia estat un cop dur per al prestigi personal del primer ministre. Només un èxit en aquesta sèrie negra de equivocacions: el reglament irlandès. Lloyd George era l'home que triomfava en allò que, abans d'ell, deu hòmens d'Estat havien intentat en va: la reconciliació. Tanmateix això volia dir molt.

Anorreament o llibertat

La veritat és que no hi pot haver d'estable a Irlanda sinó dos estats extrems: l'anorreament o la llibertat. L'atroç sistema de coercició dit *Lleis penals* ha donat a Irlanda la pau—quina pau?—durant un segle. La llibertat naixent als temps de Grattan, li ha donat la pau, una pau que hauria durat tot evolucionant, si no hagués estat occida. El règim sortit del tractat, essencialment indecís, és essencialment inestable. És clar que d'instint Irlanda tendirà a eixamplar-lo i Londres a restrenyè'l. No havem sabut, o pogut, escollir francament entre una solució i l'altra, Anglaterra s'exposa als inconvenients de totes dues: ingratitude i poc temor.

Aventatges immediats per Anglaterra

L'únic real aventatge que Lloyd George ha aportat al seu país, és de calmar provisionalment l'abscess irlandès, a un moment en el qual les forces i la salut de l'Imperi freturen atenció. Ho paga car, però; heu's ací Irlanda no conciliada de cor i augmentada en potència. Car si avui s'ha trobat massa costós de reduir-la, què serà d'ací a vint anys, d'ací a cinquanta? Amb dos o tres esdeveniments semblants a l'Egipte o a la Índia i l'Imperi—al menys en ço que d'ell reposa sobre la força—estarà ben malalt.

L'opinió mitja - Els partits

Un sacerdot ancià, de mires temorenques, amic de l'ordre sobretot, que hauria acceptat qualsevulla solució d'on ne sortís la pau, deia a propòsit del tractat: "És una mida definitiva. El

poble no està mal disposat envers Anglaterra. Està satisfet del que ha obtingut. No demana pas la separació, exceptuant "naturalment", el cas de tenir l'esperança de vèncer els anglesos".

Aquest "naturalment" és exquisit. Els elements de la qüestió són els mateixos amb moltes d'aggravacions, una de les quals, una tendència general de tots els partits cap a l'esquerra. Hi ha, com altres vegades, els oportunistes, que eren els redmondites i que són els partidaris de l'Estat lliure, amb la diferència que els moderats d'avui ho són molt menys que els anteriors. Hi ha els intransigents, que eren els Sinn-Feiners i que són els republicans. Hi ha la Partició, odiada i rebujada com sempre, amb la diferència que fins ara l'Ulster era fidel d'Anglaterra i avui se'n malfia, per la "traïció" de què fou objecte durant les negociacions del tractat. Hi ha, encara, l'aggravament que els lleialistes del Sud han desaparegut, com a partidaris de l'Unió, i han esdevingut un element conservador de l'Estat lliure. Hi ha, d'ahir a avui i sobretot a demà, l'extrema agravant que Irlanda, insatisfeta, prendrà en el seu embrió d'exèrcit, en la lliure disposició de les seves finances, en el sentit nacional donat a l'instrucció pública, en el mateix exercici del seu propi poder, més força i confiança en sí, per tant, més perill a contrariar-la. Irlanda retindrà sobretot que cinquanta anys de discursos no li havien començat de donar aquesta part de justícia que cinc anys de rebel·lió han obtingut.

Sentiment latent

No és de creure que, actualment, les masses estiguin unànimement inquietes i disposades per a un nou aixecament. La majoria es creu contenta del que ha guanyat, perquè és alguna cosa. Però el somni, el desig, la fretura de la llibertat absoluta romanen latents a les ànimes; i, com que els irlandesos (al revés dels canadencs, australians i zelandesos) *no són anglesos* i que entre ells i llur sol troben sempre l'ombra anglesa, aquesta llibertat serà necessàriament concebuda com a anti-anglesa, no podent ésser